

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Kolek (štampelj) zneso vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta
po pošti in v Ljubljani na
mesec — 80

posamezne številke po — 7
Vredništvo je na stolnem
hiš. št. 284.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija
Blaznikovi tiskarici na Bregu.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Šola.

(Konec.)

Modro pa tudi ni, da je šola odcepljena od cerkve. Mi ko to trdimo, smo na stališču katoliškem; kot katoličani pa verujemo, da smo bitja od Boga vstvarjena za nebesa, ne pa opice, ktere se z betom pobijejo in jih več ni; mi verujemo, da se Bog za nas meni, da nas bo po smrti ali poplačal ali pa kaznoval, kakor si bomo v sedanjem življenju zaslužili, in to za celo večnost; mi verujemo, ker imamo za resnico svoje vere neštevilno dokazov v lastni zavesti notranjega človeka, v nauku in spričevanju visoko učenih in modrih mož vsih časov, ki so bili ponižni, pravico- in resnicoljubni, pošteni in čiste ljubezni prevzeti, ne pa prevzetni in nesramni lažniki, obrekovalci in pohujšljivci, kakoršni dandanes brezverstvo po svetu trosijo, ljudi begajo in vse ljudstvu sveto z nogami teptajo. Mi verujemo, in smo za-se popolnoma prepričani v veri na pravičnega in povračevalnega Boga v kršansko-katoliškem pomenu; naši nasprotniki pa to našo vero zasmehujejo, in nimajo nikakoršnih pravih in tehtnih razlogov za ta svoj zasmeh; oni si niso svesti, da naša vera ni prava, in tirajo po ti dvomljivi in negotovi poti sami sebe, s seboj pa še slepo ubogo ljudstvo proti strašnemu propadu. In ti ljudje zahtevajo brezverske šole in jih ustanovljajo, da se množé in rastejo, kakor gobe na jesen. Šole brez vere, brez svetega strahu, brez oblaževanja srca, brez npravnosti pa niso za rabo, morala brez vere se še misliti ne da. Cerkev, ki je naravna shraniteljica in oznanovalka vere, je toraj mati npravnosti in mati šole in zato v tesni naravni zvezi s šolo; tedaj je nespametno in nevarno od nje jo tirati in ločiti.

Pa tudi vnanja osnova sedanjih šol ni po tem, da bi bila hvale vredna.

Šole imajo krajni svét, potem okrajni in slednjič deželni svét za svoje predstavljene organe. Vsak okraj ima svojega okrajnega nadzornika, in vsaka šola za-se še posebnega krajnega ogleda. Krajni svét zna sestavljen biti tudi iz samih kmetov, ki nemara še brati ne znajo in nobenega zdravega pojma od šole nimajo. Vsi ti trije svéti bi morali o posebnih po postavi odločenih časih zborovati in o napredovanju šolskih zadev posvetovati se ter določevati potrebne reči. To je vse prav lepo, pa stroj se tem ložej popači, čem umetniša je njegova sestava. Kdor pozna kmečke okolišine in kmeta samega, tudi vé, koliko se sme od krajnih šolskih zborov pričakovati. Pa če tudi vsi ti svéti zborujejo in svojo dolžnost storé, če tudi nadzorniki res vestno in pridno obiskujejo šole, se na vse zadnje vendar le to doseže, da je vse lepo na papirju ter se vradniško odlikuje, reč sama pa trpi in otrokom vse to le malo hasni, če učitelj ni kakor bi moral biti. Učitelj je prav za prav duša šole, in kakoršen učitelj, taka šola. Učitelj brez vere, brez kršanskega duha ne zna sre blažiti, ni zmožen otrokom vcepiti pravo npravnost, jih napeljevati k primernim potrebnim vednostim ter jih voditi po poti resnice in pravice pod vodstvom svete ljubezni; on ne razume šole ogreti in življenja ji vdihniti ter otroke pripravljati za praktično prihodnost. Toraj skrbite le za to, da bodo učitelji kršansko izrejeni in izobraženi, pa tudi dobro plačani, da bodo verni, vestni in za svoj poklic vneti, da ne bodo le samo dosti učeni, ampak da bodo svoj učiteljski stan tudi ljubili in spoštovali. Nadzornik naj se prepriča čez leto o napredovanju otrok in učiteljevem vedenju v šoli, z otroci pa naj se konec leta šola slovesno konča. Učitelj, če

je zaslužil, naj se dotični višji gosposki pohvali in priporoči, otroci naj se po pridnosti očitno razveselé in poplačajo. Odrašeni, ki hočejo pred svetom kaj veljati in se učene mislijo, gledajo pri svojem delu na časni dobiček, le otrok bi mogel iz zgolj čistih in višjih namenov v šolo hoditi in šolski prah požirati! Čudno modrovanje, ki pri natančnem pogledu razprhne ko prah.

Po tem načinu bi ne bilo treba ne krajnih, ne okrajnih šolskih svétov, odpadle bi vse nepotrebne pisarije, umetni šolski stroj bi se razvozljaj in poravnal v gladek naraven pot izobraževanja in napredovanja; zadostil bi edini šolski nadzornik z nekterimi pomagavci, in šole bi živo napredovale, otroci bi se za svojo potrebo izurili, stariši čedalje bolj spoznali korist in ceno šole ter jo spoštovali, pa tudi radi po zmožnosti podpirali. Cilj in konec šole bi bil dosežen.

S tem končamo danes svoje razloge, ne končamo pa šolskega vprašanja, ker če bi hoteli pretresovati vsestransko in temeljito, bi cela knjiga narastla, ki bi pa daleč preseгла prostor časnika. Kar smo tukaj povedali, smo le po večjem omenili in le zato, ker vidimo na deželi reč od blizo, na debli, pri korenini; pisali smo, ker vémo, da tukaj na svetu ni nobena reč večna in nejenljiva, toraj tudi zdajna brezverska šola ne. Časi bodo prišli, ko bode tudi ta postava prenarejena, in o tem prepričanju bi radi že zdaj nekatere pomanjkljivosti zdajne šole omenili na prid in korist šole same in njenega namena. Namen je dober, da bi le tudi kaj vspeha bilo! K sklepu le še eno vprašanje: sme učitelj brez nevarnosti službo zgubiti, pri mrtvaškem opraviilu, pri biljah in med pogrebom navadno petje prevzeti, ali ne?

Podlistek.

Slovstvena naznanila.

„Jedro katoliškega nauka.“

ali ves kršanski nauk v 70 kršanskih naukih“ se imenuje knjiga, ktero je pred nekaj tedni na svitlo dal slavno znani č. g. Andrej Einspieler, knezoškofijski duhovni svetovalec in profesor na c. kr. realki v Celovcu. Knjiga je dobro došla ne samo dušnim pastirjem sploh, ampak še posebno gospodom katehetom, ki so silno pogrešali pripravnega povoda, kterege bi se pri razlaganju katekizma držali. Pač imamo izvrstnih nemških knjig, pa one so ali preobširne, ali pa preveč skrcene in zato suhoparne. Č. g. Einspieler se je teh napak srečno ognil, in stisnil kršanski nauk v 70 podukov, kateri so kratki, v kterih pa vendar nobene resnice sv. katoliške cerkve ne manjka in so vse dokazane umno, jasno in jedrno. Pozna se, da je to lepo knjigo pisal mož, ki je že

skušen v razlaganju kršanskega nauka, vnet za čast Božjo in ki ob enem prav dobro pozna potrebe in zmotnjave sedanjega časa, na ktere se pri razlaganju kršanskih resnic ozira. To in primerni zgledi in dogodbe iz starih in novih časov, s kterimi skazovanje pojasnuje, dela ves poduk mikaven in lahko umeven. — Tudi beseda je skoz in skoz lepa in domača.

Prav hvaležni smo tedaj gospodu pisatelju za to knjigo, ktero iz srca priporočamo pred vsem č. g. duhovnikom in katehetom, kterim ne bo treba za mičen poduk iskati po raznih knjigah raztresenih primernih povestic in dogodbe, ampak jih v Einspielerjevem „Jedru“ najdejo za vsako resnico že lepo vredjene. Priporočamo jo pa tudi kršanskim družinam; nobena slovenska hiša naj ne bo brez te knjige, ktera je za naše katoliško ljudstvo v dolgih pozimskih večerih najpripravniši berilo. Med tem ko družina vsako pri svojem delu sedi v hiši, naj ji kak šolski otrok vsaki večer glasno naprej bere en oddelek, ki obsega 3 do 4 liste. Ker stoji pred vsako obravnavo

dotični oddelek iz katekizma v prašnjih in odgovorih, ljudem, če imajo to knjigo, ni treba še posebnega katekizma, kterege na ta način ponavljajo in si zopet v spomin pokličejo, kar so se nekda v šoli učili. Uredba raznih resnic je namreč ravno tista, ktera se nahaja v navadnih šolskih katekizmihi. Knjiga se naroča pri g. pisatelju ter velja mehko vezana po pošti na dom poslana 2 goldinarja, kar ni veliko, ker obsega 568 strani.

V založbi družbe sv. Mohora v Celovcu je ravnokar tudi na svitlo prišel

Mali računar,

kterege je za I. razred ali oddelek ljudskih šol zložil in spisal g. Gregor Sommer, c. k. okrajni šolski ogleda. Računstvo je za vsakdanje življenje vsakemu človeku neobhodno potrebno, tudi ima neizmerno velik vpliv na razvitek duševnih moči in zlasti bistri um; zato je računstvo eden prvih in najbolj važnih predmetov, kterege se morajo otroci precej učiti, ko začno v šolo hoditi. A računstvo samo na sebi je tudi eden najbolj dolgočasnih

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

Zbornica poslancev je v seji 10. t. m. z večino 17 glasov sprejela postavo o posojilu s spremembo gosposke zbornice. — Dalje je volila zopet dr. Rechbauerja za predsednika, Viduliča pa in Pillersdorfa za podpredsednika. Tudi se je v ti seji prebralo pismo Českih poslancev, v katerem naznanjajo, zakaj v državni zbor ne pridejo. — V večerni seji interpeliral je dr. Razlag finančnega ministra in ministra prava, če hočeta li zato skrbeti, da se postava o koleku tudi na Kranjskem enako vredí, kakor v drugih deželah?

Minister Glaser je državnim pravnikom razposlal pismo, v katerem jim naroča, da naj imajo enako skrben ozir na okolišine, ki so za obtoženca, kakor na une, ki so zoper njega.

Tudi v Graškem deželnem zboru bodo konservativni in federalistični poslanci neki oporekovali vpeljavi neposrednih volitev v državni zbor.

„Dziennik Polski“ trdi, da bode deželni zbor zavrgel Čartoriskijev predlog.

Na Ogrskem se je osnovala 10. t. m. Ghyczyjeva stranka; loči se od levega središča v tem, da ona pritrdi spravi od l. 1867, od desnice pa v tem, da ne bode po vsem na vsak način nasprotovala vladi, je pa tudi ne na nos na vrat podpirala, ampak skušala celó nadomestiti jo z boljše. — V Deakovem klubu gre govorica, da dosedanji minister kupčijstva prevzame finančno ministerstvo.

Vnanje države.

Pruska. Iz Poznanskega se piše časniku „Genf. Corr.“: „Bliža se razločivni trenutek; našemu srčnemu vikšemu škofu je vlada zapovedala, da naj odloži svojo sveto službo; se vé, da se to nikdar ne bo zgodilo. Ali je gospóda v Berlinu ob pamet prišla, da si mislijo, da smejo lastnovoljno odstaviti škofa, kakor vladinega svetovalca ali deželnega predsepnika? Ne velévanje deželnega predsednika, ne razsodba višje sodnije za cerkvene zadeve, ki so jo postavili v Berlinu, ne globa, ne ječa, ne pregnanstvo ne bo v stanovitnosti premaknilo vikšega škofa Ledochovskega. — Vlada se pripravlja na poslednji boj s tisto previdnostjo, s katero je pričela obsedanje mesta Pariškega. Veliko vojakov biva v mestu okoli Poznanske stolne cerkve in okoli škofove hiše. Kakor v

vojski se vseli vojak pri mestnjanu; če ta tudi ugovarja, nič ne mara za njegovo pravično oporekanje“. Iz tega se vidi, da bodo vikšemu škofu še silo delali, ki mora že plačati 11.000 trdnjakov, ali pa 4 leta in 5 mesecev v ječi preživeti. Vlada mu pritiska, verni pa mu razodevajo vso zvestobo. Tako poroča „Germ.“, da je bila sv. Andreja dan stolna cerkev vsa natlačena pri službi božji in da je obilna množica še zunaj cerkve stala. Ko je vikš škof iz cerkve šel, je vse k njemu vrelo, mu jokaje poljubovalo roke in rob njegovega oblačila, in brala se jim je na obrazih silna žalost. Vikš škof je bil zeló ginjen in je le težko prišel do vrat in v svojo hišo, ljudstvo vedno blagoslavlja.

V državnem zboru je poslanec Reichensberger stavil predlog, da naj se državne razmere do katoliške cerkve tako vravnajo, kakoršne so bile poprej. Pa minister bogočastja mu je odgovoril, da so se škofje vprli zoper vlado in raji poslušajo povelja nekega vnanjega moža, kakor pa njena. Pri volitvah je duhovščina hudo agitirala, zato je morala vlada na noge stopiti, pa o preganjanju se ne more govoriti. Dalje opravičuje vlado, da je odpravila katoliški oddelek v ministerstvu bogočastja in pravi, da bi vlada darovala najvišjo svojo oblast (Staatssoveränetät), če bi hotela zdaj mir narediti s cerkvijo. Zato bode ostala pri dosedanjih svojih načelih in se nadja, da jo bode zbor krepko podpiral. Reichensbergerjev predlog ni obveljal, ker je zbornica prestopila na dnevni red. To je zopet nov dokaz, da se bode vresničilo, kar zgorej omenjena „Genf. Cor.“ poroča. — „Spen. Ztg.“ vé povedati, da se je načrt o posilnem civilnem zakonu predložil kralju Viljemu v potrdilo.

Vdova ranjega kralja je v Draždanih nevarno zbolela.

Iz Švice „N. fr. Presse“ izvé, da je Bernski zavezni svét sklenil papeževemu poslancu slovó dati.

Francoska. V Bazaine-ovi pravdi je govoril 8. in 9. t. m. zagovornik obtožencev, Lachaud, ter dokazoval nedolžnost generalovo. Pa sodnija ga je 10. t. m. enoglasno k degradaciji in k smrti obsodila. Ali ob enem so vsi sodniki podpisali prošnjo za njegovo pomiloščenje ter jo izročili Mak Mahonu, ki jo bode gotovo uslišal.

Levičarji so 10. t. m. sklenili od vlade tirjati odgovor, kakošna je bila njena politika proti papežu.

Laški rudečkarji mislijo neki v Rimu napraviti ljudski tabor in vlado prisiliti, da naj prenaredi garancijsko postavo, ki je le papeževi stranki na korist. Ljudje te baže bi, se vé da, naj raji imeli, da bi bil papež z vernimi katoličani brez vsega varstva in vsih pravic, ter bi imel vsakdo pravico pobiti jih, kjer jih najde!

Španjska. Trdnjava Baynolas, za katero so se republikanci in Karlisti 14 dni borili, ostala je v rokah Karlistov. Republikanci so pobegnili v Geronu, Karlisti pa so se vzdignili proti Bergi, katero hočejo z vso močjo napasti. Tudi pri Carthageni se republikancem ne godí dobro; strel vojaščine na suhem mestu skoraj nič ne škoduje in od morja sem se ladije ne upajo blizo, ker bi jih sicer zadeli trdnjavski topovi; od daleč streljati na mesto pa bi bilo brez vspeha. Castelar bi se z uporniki rad pogodil, da bi bilo borbe konec, je pa prišel zavoljo tega s Salmeronom navskriž, kterega bi rudečkarji kaj radi spravili iz ministerstva in na njegovo mesto posadili Pi y Margala. — Generali Moriones, Ceballos in Soller se hočejo odpovedati vodstvu.

Iz Amerike se poroča, da je general Sherman nekterim, ki so se mu ponujali za prostovoljce, odgovoril, da po njegovem mnenju ne bo vojske in si je vlada tudi ne želi.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Goriški

se je pričel 26. novembra. Tu poročamo v kratkem, kar se je sklepalo. V prvi seji se je sklenila po nasvetu dr. Pajerja adresa do cesarja, katero sta nesla na Dunaj grof Coronini in Ritter.

Druga seja bila je 27. nov. Brala se je interpelacija do vlade, stavljena po 6 poslancih zaradi prestopkov postave od 24. maja 1869, za tem še več petecij, ter se so proračuni dali odsekom v pretres. Poslanec del Torre je vprašal, če je deželni odbor kaj storil za poprave novih šolskih postav, potem, ko mu je bil nalog dal deželni zbor v prejšnjem zborovanji. Deželni glavar obljubi odgovor na to vprašanje o svojem času.

Tretja seja je bila še isti dan popoldne. Dr. Pajer je stavil predlog, da se pošlje peticija do vlade, v kateri se prosi, gledé na slabo letina, ki je Goriško zadela, odpust vsih davkov za eno leto, in denarna podpora za obožano ljudstvo. Predlog se je sprejel eno-

in suhoparnih predmetov, kterega se otroci brž naveličajo. Prav dobra je bila tedaj misel g. Sommerja, tudi računstvo mikavno storiti za otroke s tem, da je v „Malem računarji“ pokazal, kako naj se v računanje vpletajo prikladne pravljice, basni in pripovedi, ki dajajo primerno gradivo za računске naloge in povod staviti ne samo računska, ampak tudi raznotera druga vprašanja. To neizrečeno pospešuje mišljenje in razum otrok. Ta metoda je priporočiti tudi zavoljo tega, ker otroci radi poslušajo pravljice in učeniku ni treba v eno mero opominjati jih in svariti, da naj bodo mirni in tihi. Tudi si pravljice kaj lahko zapomnijo in ž njo vred števil, ki se na nje naslanjajo. Zgled iz omenjene knjižice (str. 9) naj to pojasni. „Basen o treh žabah.“ Kako se imenuje basen? O kolikih žabah vam hočem pripovedovati? Koliko jih je to več kakor 2? Koliko več kakor 1? Zdaj pa dobro poslušajte, da nobeden ničesar ne presliši. Tri žabe so sedele pod vrbo in so se pogovarjale, kaj bi bilo storiti; kajti hotele so iti v kak

drugi kraj, ker so jih prešerni vesni dečki vedno nadlegovali in dražili. Najmlajša žaba pravi: Jaz ne grem z vama, ker mi je vajni pot preveč dolg. Kaj brnjožiš, pravite uni dve, ali se bojiš hoje in malega truda, da bi se smrti rešila? Ker se mlada žabica jima ni udala, jo odrinite uni dve sami in jo pod vrbo pustite.

Koliko žab je bilo pod drevesom? Koliko jih je odpotovalo? Koliko jih je pod vrbo ostalo?

Koliko jih je več odšlo, kakor ostalo? Koliko jih je pa manj ostalo, kakor odšlo?

Dve uri pozneje pride 1 deček, za njim zopet 1 in precej za tim še 1, ter gredó naravnost proti vrbi, da bi si vsak 1 šibo vrezal.

Koliko ur pozneje so prišli dečki? — Koliko ste 2 uri manj ko 3? i. t. d.

Učitelji in vsi, ki imate opraviti s podučevanjem otrok, le urno sezite po ti jako praktični in koristni knjižici!

Društvo sv. Jeronima.

S koncem meseca novembra razposlalo je

hrvaško društvo sv. Jeronima v Zagrebu svojim članovom v teku tega leta izdane knjige. To književno društvo ima ravno tisti namen, kakor naša družba sv. Mohora, namreč z dobrimi podučno-zabavnimi knjigami voditi ljudstvo k zmirom večemu napredku, k pravi omiki in k pospeševanju narodnega blagostanja. Kako naša družba tej sverhi zadostuje, znano je vsakemu slovenskemu rodoljubi, in ponosno lahko gledamo na tako velikanski vspeh. — Z veliko zadovoljnostjo in radostjo moramo pa sprejeti vsa enaka podvzvetja pri naših slovenskih bratih. Zato se veselimo blagovitega delovanja gori omenjenega društva za bratovski narod hrvaški. V petih letih svojega obstanka se še ni tako vtrdilo, kakor naše društvo, kar se razlaga že samo po sebi in po raznih okolišinah hrvaških. Hrvaški rodoljubi to sami priznavajo, kakor kaže letopis v ravno izišli „Danici“ za l. 1874, da „zaostajamo za slovenskim društvom sv. Mohora, koji broji preko 20.000 godišnjih članova“. Jeronimsko društvo ima vseh do zdaj vpisanih članov 2539, tedaj

glasno in poslal po deželnem glavarju ministertvu.

Četrta seja 3. decembra je bila pod predsedstvom dež. glavarja namestnika dr. Pajerja. Predsednik naznani zboru neugodne odgovore ministra za poduk na lansko zborovo peticijo, gledé vredenja goriških srednjih šol na narodni podlagi in na pritožbo deželnega odbora proti novemu učnemu načrtu, kateri bi imel vpeljati se na goriški pripravnici. Poslanci so predsedniku z izrazi hude nevolje v besedo segali, ko je vladne razloge naznanjeval. Po Dottorijevem predlogu se izročita oba dopisa v pretres odseku, ki je sestavljen iz vsih deželnih poslancev. Dalje naznani predsednik, da je potrjen načrt postave o izmočvirjenji doline med Kobaridom in Staroselom. — Potem se reši več računskih predlogov deželnega odbora, med drugimi tudi ta, da se sprejme v goriško deželno gluhonemico vsako leto po 8 tržaških gluhonemov za letno plačo po 215 gold. — Odborov predlog, obsegajoč načrt postave zaradi odprave doneska za normalne šole in vpe-ljavo šolskega doneska od zapuščin, se izroči v pretres celemu zboru kot odseku; ravno to se zgodi z drugim odborovim predlogom zaradi nekterih (denarnih) prememb v novih šolskih postavah, in z Dottorijevim nujnim predlogom, obsegajočim načrt postave zaradi vredenja in vzdrževanja soseskinih potov.

V peti seji, 5. dec., se potrdi več proračunov za leto 1874 in odborov predlog, da bi se poslopje nekdanjega semenišča v Gradišči v last prepustilo omenjeni občini za šolsko rabo, se izroči odseku, sestavljenemu iz celega zbora.

Poslanec Doljak poda sledeči predlog, naj se prenapredi deželni red v tem smislu: 1. da imajo deželni odborniki brezplačno službovati in da nimajo biti vezani imeti stanovanja v mestu zborovavja dež. zbora; 2. naj se deželni notranji red prenapredi tako, da se za opravila deželnega odbora ustanovi še druga služba tajnikova; 3. da ne morejo deželni vradniki biti ob enem deželni poslanci: Ta predlog naj bi se izročil odseku 3 udov v razpravo. — Predsednik hoče postaviti Doljakov predlog na dnevni red prihodnje seje.

Dopisi.

Iz Kranja 6. decembra. Kakor da bi pri nas ne bilo nobenega političnega mišljenja več in kakor da bi bilo vsako domoljubno srce otrpnilo, tako tiho in mirno je v našem

še toliko ne, kolikor jih pri nas eno leto naraste (Mohorjevo društvo lani 18.925, letos 21892, prirastek 2967). Prihaja to pa tudi od tod, da so redni člani vsi dosmrtni, samo večrazredni, a letni člani so izvanredni. Manjka društvu ravno onega stebra, na katerem sloni naše društvo, namreč udov priprostega ljudstva. Morebiti ne bi bilo napačno, ko bi se odbor društva Jeronimovega poprijel ravno tistih sredstev, kakor naše društvo, ker teži po ravno tistem namenu in svrhi.

Premoženja ima s koncem tega leta v papirjih in gotovini: 25.954 glđ. 67 kr.

V petih letih je izdalo društvo 14 knjig pod skupnim naslovom: „Pučka knjižnica“. V knjigah so zastopane raznovrstne stroke: moralna, narodno-gospodarstvena, zgodovinska, šolska, prirodoslovska, zdravoslovna itd. Naj naštejem do zdaj izišle knjige, iz njih se vidi sorodnost s knjigami društva sv. Mohorja.

1) 4 letniki Danice, koledarja z letopisom i različnim berilom za poduk, zabavo i vzbujjo narodne svesti. Pridjane so vse oblasti cerkvene,

mestu in kmalo bi že kdo mislil, da naši mestjani počasi lezejo v nemčurski tabor, v izdajo maternega doma in njim prirojenih svetih pravic. Vendar to ni tako, kajti v prsih naših bije za naš narod slovenski vneto srce pošteno po geslu: vse za vero, dom in cesarjal ker tako velevala ljubezen do domovine.

Da pa je vse tiho pri nas in da še celó naša čitalnica komaj diha, med tem ko imajo nemčurji vsakih 14 dni svojo zabavo, temu je vzrok sleparstvo, ki se je pričelo v slovenskem središču, v beli Ljubljani in se zatrosilo med slovenski narod v domoljubna srca. Po celi naši mili domovini vsekalo je to sleparstvo britko rano in rodilo pri zadnjih volitvah žalosten sad. To resnico spričuje dovolj jasno zadnja volitev v državni zbor, kajti pred dvema letoma, ko smo bili še bolj složni in smo tako z zedinjenimi močmi delali, bile so naše zmage pri vsaki volitvi slavne in mi Kranjci smo vselej z ogromno večino skoro enoglasno naše poslance volili; — pri zadnji volitvi pa smo propadli sramotno.

Vprašam vas tedaj, dragi Slovenci, kje je najti vzrok tega propada? Ali je tega duhovščina kriva, ktera je prejšnja leta po svojih agitacijah dejansko pokazala, koliko jej leži na svetih pravicah Slovencev in se po geslu: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, potegovala za naš mili narod za naše pravice, — ali ni marveč tega krivo sleparstvo ki se je zatrosilo med nas Slovence in se širi po naši mili domovini, kakor črna kuga? Dragi bralec, premisli, sodi in potem odgovori na to vprašanje. To sleparstvo pa tudi škoduje našim narodnim društvom, kar hočem prihodnjič pojasniti.

Iz Ilirske Bistrice 6. decembra. Kaj poreče človek, grede po naših ulicah? Gotovo ne z zadovoljnim srcem poreče: Tukaj, ni občinskih odbornikov, da pregledajo ulice z gostim blatom in nastopom vode iz vodnjakov, ki kakor šumeč potok po ulicah dero, ker so vodnjaki odprti in s smradom napolnjeni. Čudo, da se ni tudi tukaj kužna bolezen kolera začela, kakor se letos tu ali tam sliši. Leto je preteklo, ko se je pasji davek naložil z namenom, da se iz tega dohodka vodnjaki v red spravijo. Denar se je pobral, ali vodnjaki so še zmiraj v starem stanu. Tudi ni svetilnic, kakor je dopis „Slov. Naroda“ že omenil. Črna tema je še zmiraj po ulicah, podobnih starodavnim kolovozom. Naš župan Jelovšek je hitro nemčursko besedo izrekel: „Das Gemeindehaus muss gebaut werden.“ Pa gorje

vladne, meščanske, vojaške itd., po Hrvaški in Slavoniji, na kateri predal opozorujemo tudi odbor našega društva v obziru oblasti na Slovenskem.

2) Prav prilično po Stelzigu predelana povest: „Pijanac“. 3) Radnja čovjeku dužnost i blagodat. 4) „Povjestnica hervatskega naroda“. 5) Povest „Učitelj Dobrašin“ od slavnega rodoljuba Ivana viteza Trnskoga. 6) „Toplina i njezini pojavi“. 7) „Mlada majka“, (kako naj vzgoja svojo deco). 8) „Životinje našozemske i neke tudjozemske“, prav enako našem delu: „Tuje in domače živali“. 9) „Prirodni zakonik“, iliti popularna fizika I. mehanika, napisal dr. Bogoslav Šulek. Kakor o tem delu, tako se je tudi o drugih hrvaška kritika kaj povoljno izrekla. 10) „Život Svetaca i Svetica božjih“. Med drugimi viri je rabil pisatelj tudi „Djanje svetnikov božjih“, na svetlo dal A. Slomšek. Gradec 1853.

Iz tega se vidi, kako se vjema delovanje dveh društev.

Priporočali bi Slovincem sploh to družbo,

siromakom, ker za zidanje občinske hiše se bode več tisočev denarja rabilo. Za nabiranje denarja za stroške te hiše se je odstotek na davkih od dobitkov vpeljal v občini. Prašam, kaj bode koristila ta hiša samo naši občini? Ali morebiti bodo srenjski odborniki tenjke deščice vanjo hranili, ker je v Trstu slaba kupčija z njimi? Zarad hudodelcev se hiša ne spleča, ker v sedanjem času jih je premalo. Odgoncev je več iz drugih krajev, kakor iz Bistrice. Nasvetovano je bilo, naj se občine celega okraja zedinijo in naj se ta hiša zida na stroške vseh; druge občine so se hitro temu delu odrekle, češ, da ne potrebuje nobene take hiše, kdor je bode potreboval, si jo bode že zidal. Pa naš župan g. Jelovšek je ročno temu privolil brez natančnega posvetovanja z drugimi odborniki. Bolj potrebno bi mu bilo lotiti se svoje pisarnice in pregledati občinske liste, kakor po burji vse raztresene. Naj bi pregledal že silo stare račune občinske in vsaj zdaj jih položil, kakor občina zahteva.

Iz Brežkega okraja 9. decembra. Z Gorenjskega se nekdo v „Slovincu“ pritožuje, da so nameravali učitelji kamniškega zbora poriniti kršanski nauk na zadnjo uro. V tolažbo Vam naj bo rečeno, da se je pri nas že pred več leti zgodilo, kar se je hotelo pri Vas še le začeti. Prvo in poglavitno delo tukajšnjega šolskega nadzornika je bilo, da je sè svojimi tovarši, seveda brez učiteljev verozakona, napravil nov načrt o razmerju, po katerem je kršanski nauk potisnjen na zadnjo uro. Ali so učitelji to storili iz sovraštva do sv. vere, ali ker niso vedeli početi kaj boljšega in potrebnjšega, ali pa da so se hoteli gospodje postaviti nad katehete, tega ne vem. Tudi ne vem, ali se učitelji verozakona te svojeglavne naredbe držijo ali ne. Pa poznam kateheta, ki je po svoji stari večletni navadi s privoljenjem g. nadzornika in ondašnjega učitelja še nekaj časa po tem sklepu prvo uro razlagal kršanski nauk, nekoliko potem pa dobi od tistega g. učitelja v nemškem jeziku pisano surovo povelje, da mora v prihodnje zadnjo uro v šolo hoditi. Zavoljo ljubega miru se je tej volji vdal in kršanski nauk, ki je po postavi še zmerom prvi predmet, hodi razlagat zadnjo uro, ko so učenci z drugimi rečmi že čisto utrujeni in tedaj malo pripravni za naj imenitnejšo in naj potrebnjšo reč vsakega kristijana.

Želeti bi bilo, da bi slavno škofijstvo na to delalo, da bi se ta za vero škodljiva naprava odpravila, in da bi verozakon zopet dosegel prostor, kateri mu po božji volji gre.

posebno pa slovenski mladini, kdor plača v teku enega leta 5 glđ., postane ud 3. reda do smrti — da bi čitala te knjige, ker so pisane v priprosti, ložji hrvaščini, si tako pridobila veči znanje hrvaškega jezika, in potem ložej brala hrvaške znanstvene in pesniške umotvore, ter se tako s časoma osvobodila prevelike odvisnosti nemških del, si tako vzgojevala in pospeševala slovansko mišljenje, slovanskega, duha. Čudila se bo divnim umotvorom, ktere je imel že slovanski jug, o kterih druga Evropa niti sanjala ni. Čutila se bo potem mladina ponosna udom biti takih bratovskih narodov. Žalibog, da se pri nas, kar je slovanskega, le bolj odstranjuje, ptujstvo pa širi in pospešuje. Zato, mladina slovenska, na noge: priuči si saj en slovanski jezik, najlože ti je hrvaško-srbski, začneš s čitanjem omenjenih popularnih knjig in kmalo se bodeš lahko sprehajala po vilinskih dvorih jugoslovanskega Parnasa ter občudovala divno čarobnost mnogobrojnih izdelkov slovanskega uma.

(A. P—i.)

Vidite tedaj, dragi kranjski bratje, da smo mi Štajarci Brežkega okraja v tej seveda žalostni zadevi še pred vami.

Zdaj pa nam naj še kdo očita, da ne napredujemo in da smo mračnjaki!

Domače stvari.

Katoliško-politiška družba

ima v nedeljo, 14. t. m., zvečer ob 6. uri v Virantovi hiši v svojih prostorih navadni mesečni shod. K obilnem vdeleževanju vabi

Odbor.

(O konečni obravnavi) zoper davkarja Pajerja, ki je bil 10. t. m. obsojen na 7 let težke ječe, poročamo tu nekoliko natančneje. Znesek, katerega je iz državne kase vkradel, je določen na 23.511 gl. 75 $\frac{1}{2}$ kr. Pajer je star 56 let, kakor sam pripoveduje, mu je bilo 1860 leta, ko je več ljudi pri kasi bilo, vkradenih 3460 gl. Ker se je pa bal to naznaniti, je potem, da bi vse pokrival, začel jemati obligacije iz depozitne kase in jih zastavil pri hranilnici. Iz Auerspergovega depozita je vzel 40 obligacij po 600 gl. in jih v hranilnici zastavil za 10.400 gl., iz Rusovega za 10.000 gl. obligacij, ktere je zastavil za 3000 gl. in zadnje dni, predno se je sam izdal sodniji, iz stavbene kase 8853 gl. gotovega denarja. Vse to je Pajer v 13 letih napravil, deloma (3000 gl.) porabil za obresti, ki jih je plačeval hranilnici. Pri tem početju je tako-le ravnal. Kadar so prišli pregledovat eno kaso, kakor je bila navada, je iz druge prenesel pomanjkljivi znesek in ko so k drugi šli, ga je dal nazaj itd., ker je imel ponarejene ključke do vsih kas in tudi do sobe, v kateri so kase. Da se ta goljufija ni nikdar odkrila, temu je bilo vzrok površno pregledovanje, ker so se šteli le glavni zneski, ki so morali biti v kasah, ne pa pregledovale tudi številke obligacij. Na ta način — pravi Pajer sam — bi bil lahko vkradel 135.000 gl. gotovine in shranjenih obligacij za blizo 4 milijone. Vse se temu čudi, posebno ko zastopnik finančne direkcije temu pritrdi. — Ker ni Pajer ničesar tajil, je bilo dokazovanje kmalo končano in državni pravdnik je nasvetoval za obtoženca 8 let težke ječe in da ima državi škodo povrniti.

Zagovornik gosp. Brolih ne more družega kakor navesti olajševalne vzroke, namreč, da je zatoženec sam se izdal, vse odkril in obstal svojo goljufijo, da ima pri majhni plači veliko redovino (troje otroke) in vedno bolezen v hiši; tudi bi bil lahko pobegnil, seboj vzemši kakih 200.000 gl., ktere bi bil lahko vkradel. Čuden gospod, ta gosp. Brolih! Kaj ko bi bil nasvetoval še kako posebno nagrado, pohvalo ali zaupnico Pajerju, ker je bil tako „pošten“, da ni vsega okradel, kar je imel pod ključem. — Zoper kaznen 7 let se Pajer pritoži, češ, da je prevelika. — Ta obravnava je jasno pokazala, koliko je pri naših uradnih se gnjilega.

(Slovensko gledišče.) V nedeljo 14. t. m. se bode predstavljala znana dobra burka s petjem v treh delih: „Doktor in komisjonár,“ prosto poslovenjena po J. Aléšovcu.

(„Laib. Ztg.“ in zlasti „Tagblatt“) se silno hudujeta, da je dekan Grabrijan dr. Spacapanu odrekal cerkveni pogreb. Tudi „Sl. Narod“, ki meni, da vtegne to tudi v tem svoj vzrok imeti, ker je Spacapan pri zadnjih volitvah proti Grabrijanu agitiral, tega ne odobruje. Prihodnjič enkrat bomo o ti reči obširniji govorili, za danes le opomnimo, kako čudni

so naši liberalci, ki se v življenju ponašajo s tem, da ne morajo za cerkev in njene določbe, po smrti pa vendar le zahtevajo uvrsteni biti med zveste otroke sv. cerkve.

(Tagblatt) od 11. t. m. piše, da bode Zagorska cerkev še ta mesec blagoslovljena in tudi nov župnik inštaliran. Pa oboje se je zgodilo, še predno je „Tagblatt“ to novico prinesel. Župnik je bil inštaliran že 12. oktobra, cerkev pa blagoslovljena 8. decembra.

(G. Albert Samassa) je dobil častni naslov c. kr. dvornega zvonarja.

(„Sokolov večer“) bo danes saboto 13. ob pol osmih v prostorih čitalnične gostilnice. Program je prav mikaven, petje, godba, igra na citrah (g. Blumlachner), velika tombola in burka s petjem: „Opeharjeni ogleduh“, spisal J. Alešovec itd. — Vse to bo gotovo privabilo toliko občinstva, da bodo vsi prostori napolnjeni.

(Plesna vaja) v ljubljanski čitalnici, ki je bila odločena za soboto 13. t. m., se je zaradi „sokolovega večera“ preložila na četrtek 18. t. m. Prošeni smo, to naznaniti.

Razne novice.

— Iz Gorenjskega se nam piše: Volk, kateri je blizo 3000 gl. škode storil, je bil pred 10 dnevi na Gorjušah zjutraj ob 5, ravno ko je nekega psa trgal, ustreljen. Lovec ga je potem kazal po Bohinju, Bohinjski Beli, Gradu Radoljci itd.; Strašanska zverina je, tehta 84 a, pravijo, da je od 10—12 let star. Plačo bo pa lovec, ki ga je usmrtil, dobil prav obilno, dajejo mu ljudje prav radodarno po 1 gl. ali mernik žita; zneslo bo vse nad 300 gl. Le 2 šreteljna je dobil skozi pljuča proti srcu, pa je bil mrtev v četrti ure.

Na Javorniku so ga odrli, in ga mislijo poslati na Dunaj; mi pa pravimo, da bi se bilo spodobilo ga podariti Ljubljanskemu muzeju. —

— Pruski minister za bogočastje Falk je pritrdil protestantskemu mestnemu župniku Schellenbergu v Heidelbergu, ki je poročil juda iz Dunaja in katoličanko, akoravno je še celó judovski duhoven tako poročevanje odvrnil. Schellenberg je o tej poroki govoril o reku: „Tvoj Bog je moj Bog“. Falk je pohvalil Schellenberga zavolj njegove verske potrpljivosti!

— Za župane so izvoljeni v Črmošnjicah Matija Kump, v Poljanah, novomeškem okraju, J. Schauer, pod Klancom pri Komendi pa Jožef Glavač.

— V Šent Rupertu je v praznik Marijnegu spočetja pred cerkvijo med pridigo nek pijan čevljar iz Česnjevca z drogom skoraj ubil nekega hlapca iz Rakovnika, kateri mu je pred mašo v neki krčmi „šnops“ plačeval.

— Pri nesreči na reški železnici so mrtvi ostali: Ivan Sablič, Ludovika Rožič in žandarski vodja Ham. Teško ranjeni so: Marija Rožič, Andrej Pavešič, Franc Maršič, Ranzinger in Würfel; lakko ranjeni pa: Barok, Rožič M., Budicki, Fischer, Lalič, Paskel, Rožič, profesor Novotny, Domjan s hčerjo, kanonik Fiamini in Bičanič, kateremu so zobje izbiti.

— Kolera, ki v naših deželah ponehuje, hudo razsaja v Monakovem in na Bavarskem sploh.

— Goveja kuga se je zopet pokazala v Ptujju in Okiču. Pravijo da jo je zatrosil nek mesar iz Brežic, ki je neko za kugo bolno žvinče pobil in drobovje zmetal v potok, pri katerem živino napajajo.

— G. Maška, profesor v Trstu je imenovan za gimnazijskega vodja v Pazinu.

Umrli so:

10. dec. Reza Sterliska, delavka, 56 l., za splošno vodenico. — France Okorn, delavski otrok, 13 mes., za kozami. — Valentin Volta, nadzornik, 38 l., za pljučnim zalivom.

11. dec. Alojzija Potokar, sirota, 25 l., za pljučno sušico.

Eksekutivne dražbe.

15. decembra. 3. Bl. Pernuš-ovo iz Srednje Bele (3468 gl.) v Kranji. — 2. Ant. Jeschenagge-ove hiše na velikem trgu v Ljubljani (28000 gl.). — Novak-ovo (1000 gl.) v Ljubljani. — 3. T. Koprivec-ovo (1600 gl.) v Ljubljani.

16. dec. 3. Jož. Potočnik-ovo pri sv. Lenartu (2855 gl.) v Loki. — 3. Bl. Strupi-jevo iz Rupe (2910 gl.) v Kranji. — 3. Marije Rožič-eve (202 gl.) v Črnomlju. — 1. Jan. Kastelic-ovo iz Reke (1522 gl.) v Litiji. — 1. Mat. Rome-tovo (2116 gl.) v Litiji. — 3. Ant. in Amalije Globočnik-ove (9159 gl.) v Trzinu. — 1. Marije Masel-nove iz Srednje vasi (244 in 230 gl.) v Kranji. — 1. Marije Stonič-eve iz Koprivnika (755 gl.) v Kočevju. — 1. Lor. Jagodnik-ovo iz Kozce (975 gl.) v Bistrici. — 1. Jan. Fric-ovo (420 gl.) v Kočevju. — 1. Jož. Kapš-ovo (284 gl.) v Črnomlju. — 1. Sim Tomič-ovo iz Knežaka (2250 gl.) v Bistrici. — Marije Milave-eve od Franciške Gruden kupljeno, v Postojni.

17. dec. 3. And. Zorman-ovo iz Tupalič (3000 gl.) v Kranji. — 3. Miha Žnidaršič-ovo iz Hovarš (1420 gl.) v Ložu. — 3. Jan. Žurg-ovo (375 gl.) v Ložu. — 2. G. Dzinsky-ovo hišno blago (115 gl.) v Ljubljani. — 1. Jan. Spitznagel-ovo (355 gl.) v Črnomlju. — Jož. Zorman-ovo od sv. Trojice (751 gl.) na Brdu.

18. dec. 3. Fr. Koh-ovo (6414 gl.) v Kranji. — 2. Jož. Weber-jevo (4967 gl.) v Litiji.

Telegrafične denarne cene

11. decembra.

Papirna renta 69.60. — Srebrna renta 74.50. — 1860letno državno posojilo 102.90. — Bankine akcije 1008. — Kreditne akcije 239.50. — London 113.50. — Srebro 108.90. — Ces. kr. cekini —. — Napoleonsd'or 9.10.

V Mariboru se dobiva:

pri g. A. Novak-u, knjigovezu, in pri g. J. Bohinc-u, špiritualu,

Tomaža Kempčana

„Hoja za Kristusom“,

z zbirko lepih molitev in pesmi.

Drugi pomnoženi natis.

Knjiga velja:

Lepo v platno vezana — gl. 90 kr. Z zlatim obrezkom v usnje vez. 1 gl. 40 kr.
Lepo v usnje vezana . 1 „ 15 „ Nevezana — „ 56 „

Kdor kupi dvajset iztisov, dobi enegapovrhu.

(18—2)